

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שלישי י"ג בתשרי תשע"ח | דף היומי בבלי: סנהדרין עט.
דף היומי בהלכה: מסעיף ב' עד סימן רס"א אמצע סעיף א' "אבל מעשרין".
לוח יומי מקוצר: עמוד ל"ב סימן ר"ס/רס"א. | מוסרי: פרק ז' עד 'ואם לחיי הבלו'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: 'וכן אמרו רז"ל על אברהם' עד 'משומד - יסיר מלבושיו'.

ענייני דיומא

מהי חומרת 'מעמיד דמעמיד' בסוכה?

דהיינו הדבר המחזיק את מחזיקי הסכך, מותר לכתחילה לעשותו מדבר הראוי לקבל טומאה, וכך נהגו רבים מגדולי ישראל - לחזק את המעמיד בדבר הראוי מקבל טומאה. אולם לדעת החזון איש - מעמיד דמעמיד דינו כמעמיד עצמו; ויש שכתב שלדעתו גם 'מעמיד דמעמיד' דינו כמעמיד; ברם, אף לדעתו מותר להעמיד את הסכך על גבי דפנות שחלקיהם מוצמדים בדבק, כיון שהדבק בטל לעץ וגם אינו ראוי לסיכוך, ואינו נחשב כמעמיד. [שו"ע או"ח תרכט, ב, ז רח, ומשנ"ב, ז, כב וכו'; ביאורים ומוספים דרשו, 14 ו-20]

דבר הראוי 'לקבל' טומאה, בין מדאורייתא ובין מדרבנן, פסול לסיכוך. ואף הדפנות והקורות שהסכך מונח עליהן, וכן שאר המחזיקים הישירים של הסכך - המכונים בפוסקים בשם 'מעמיד' - לכתחילה אין לעשותם מדבר הראוי לקבל טומאה, מחשש שמא יבואו לסכך במעמיד עצמו; ונחלקו הפוסקים אם מותר לעשותם מדבר שאינו ראוי לקבל טומאה אך פסול לסיכוך מטעם אחר. והגדרת מעמיד היא - דבר שהסכך אינו עומד בלעדיו, אך דבר שהונח תחת הסכך או על גביו לתוספת חיזוק בלבד, אינו נחשב למעמיד. לעומת זאת, 'מעמיד דמעמיד',

הדף היומי בהלכה

האם צריך לשאול אם הדליקו נרות שבת?

אוסרת את האכילה, וניתן לאכול ולשייר מעט להפרשה. וכן אם רואה שטרם הדליקו את הנרות - יצוה להדליק ולשבות ממלאכה; ואם נמצא במקום שאינו יכול לראות אם הדליקו - ישאל האם הדליקו. ואם אין באפשרותו לצוות על השביתה ממלאכה בעצמו, יצוה על ידי שליח. [שו"ע רס, ב, ומשנ"ב ט, יא, יב, יג ויד; ביאורים ומוספים דרשו, 20 ו-21]

בערב שבת לפני השקיעה, כשעדיין ודאי יום, ונותר זמן לקבלת 'תוספת שבת' - ישאל בעל הבית את אנשי ביתו בלשון רכה: "עשרתם? עירבתם? הפרשתם חלה?", כיון שכל אלו - הפרשת מעשר וחלה, ועירובי חצרות ותחומין - הם פעולות שאסור לעשותן בשבת, ולכן צריך להזכיר לעשותן בשבת. וכשאין מצוי בביתו צורך בפעולות אלו, אין צורך לשאול עליהן. ובחוץ לארץ בדרך כלל אין צורך לשאול על הפרשת חלה, מפני שחובת הפרשת חלה בחוץ לארץ אינה

הדף היומי בהלכה

האם מותר להנות ממלאכה שנעשתה ב'בין השמשות'?

מתחיל בתחילת השקיעה, ולדעת רבנו תם וסיעתו הוא מתחיל מאוחר יותר. וברוב המקומות בימינו נוהגים כדעת הגאונים; והורו פוסקי זמננו שלמנהגו אין להקל כלל כדעת רבנו תם בעשיית מלאכה לאחר תחילת השקיעה, ואפילו באיסור דרבנן, או בהנאה בדיעבד מהמלאכה. [שו"ע רסא, א, משנ"ב ו-ז, וביה"ל ד"ה ואין מדליקין; ביאורים ומוספים דרשו, 5 ו-14]

כל איסורי שבת, דאורייתא ודרבנן (למעט מספר איסורים דרבנן, ראה במקורות), אסורים גם ב'בין השמשות'. ובדיעבד, אם עשה מלאכה בין השמשות, דינו כמו בשבת, שלדעת השולחן ערוך אסור ליהנות מתוצאות המלאכה אפילו כשעבר בשוגג, ויש אומרים שבשוגג מותר, ובשעת הצורך אפשר להקל. ולצורך מצוה, מותר לעשות בבין השמשות את רוב המלאכות דרבנן, בתנאים מסוימים. וכידוע, נחלקו רבותינו בנוגע לזמן בין השמשות, שלדעת הגאונים וסיעתם בין השמשות

האם מותר בימינו להטביל כלי בשבת?

להשתמש בו לכל הדעות. ואם אין לו כלי אחר, התירו משום 'צורך שבת' לתת את הכלי לגוי במתנה ולחזור ולשאול ממנו את הכלי, ואז הכלי פטור מטבילה משום שהוא שייך לגוי; או למלא בו מים מהמקוה באופן שאינו נראה כטבילה, בלא שיברך על הטבילה. [שו"ע רסא, א, משנ"ב ה, וביה"ל ד"ה ואין; ביאורים ומוספים דרשו, 4 ו-15; וראה עוד שם, ושו"ע שכג, ז]

חכמינו ז"ל אסרו להטביל כלי לטהרו מטומאתו בשבת, משום שנראה כמתקן את הכלי. ויתכן שכיון שאסרו חכמים פעולה זו, אסורה היא גם בימינו, שאין דיני טהרה וטומאה נוהגים, ואין הטבלת הכלי נראית כתיקון. ונחלקו רבותינו אם גם הטבלת כלי חדש אסורה בשבת משום שנראית כתיקון הכלי, בהתירה את השימוש בו; ודעת השולחן שמעיקר הדין מותר, ודעת הרמ"א להחמיר, אך אף לדעת השולחן ערוך ראוי להחמיר. ובדיעבד, אם עבר והטביל יתכן שמוותר

קנין חכמה

משל למלך שהפקיד ביד עבדו צפור דרווה.

ותפטר, אלא את נשמתך אני נוטל ממך!". וכפי האמור – אין זה עונש, אלא מציאות הכרחית, שאם התורה אובדת לאדם, נפשו אף היא אובדת, כיון שהיא נשמת הנפש, המחיה אותה לנצח. ואם כן אפוא, ככל שמחסיר האדם מחלק התורה שעליו להשיג בימי חייו, הוא מגרע מחיות נפשו ושלמותה בעולם הנצח; ולהיפך – ככל שמרבה האדם לדבוק בתורה ולקנות עוד ועוד מחלקי התורה, הוא מוסיף חיות ושלמות לנפשו להקדישה לנצח נצחים.

[תורה אור, פרק ז]

נאמר בפרשת האזינו, על דברי התורה: "כי לא דָּבַר בְּךָ הוּא מִכֶּם כִּי הוּא תַּיְיָכֶם", ופירוש הדברים, שהתורה הקדושה אינה דבר שניתן להפרידו מנפש היהודי, כי התורה לנפש היהודי היא כדוגמת נשמה לגוף, ובלעדיה חסרות לנפש חיותה וקדושתה. וכלשון ברכת התורה: "וחיי עולם נטע בתוכנו". וכן אמרו חכמינו ז"ל על תחית המתים: "מי שיש בידו אור תורה – אור תורה מחייהו, וכל מי שאין בידו אור תורה – אין אור תורה מחייהו". ולכן אמרו חכמינו ז"ל שכל השוכח דבר אחד ממשנתו הרי זה כאילו מתחייב בנפשו. והמשילו על כך חכמינו ז"ל משל, למלך שהפקיד ביד עבדו צפור דרווה, והזהירו ואמר לו: "אל תסבור שאם תאבד את הצפור, תשלם דינר – מחיר הצפור –

כשהתגורר בניו יורק, בלט הגר"ח"פ שיינברג כשהיה יושב כל היום בסוכה למרות הקושי לשבת במקום ציבורי פתוח לקהל ולעסוק בלימוד

מצות סוכה בהידור, זעת הרצון והשמחה המיוחדת של הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל

זאת עם יציאה אחרת כדי לא להפסיד זמן יקר ממצות סוכה. פעם הוזמן לאירוע מצומצם שהתקיים בחוה"מ סוכות במעמד גדולי הדור, למרות שאמרו לו שהאירוע יתקיים בסוכה, לא רצה ללכת, למרות שעצם הכינוס היה חשוב בעיניו, וזאת משום שלא רצה לצאת מהסוכה. העסקנים שהזמינוהו לחצו, ולבסוף הוא נעתר, אך בדרכו חזרה התאונן שאיך זה שהסכים לצאת מהסוכה ולהפסיד ממצוה זו.

גם כשיצא מחמת הכרח, נשמר מאוד שלא להירדם חוץ לסוכה, אף מים הידר שלא לשתות חוץ לסוכה. פעם שהה בישיבה באחד מימי חול המועד בחדרו שליד בית המדרש, אולי לפני שמחת בית השואבה בהיכל הישיבה, ורצה לשתות מים וירד שתי קומות לשתות בסוכת הישיבה.

ניכר היה שהוא חש בקדושתה בלי הרף, הן בזהירות יתרה מדברי חול בסוכה והן בשמחת המצוה. אחד התלמידים סיפר שבסוכות אף פעם לא וויתר מלהביא את ילדיו להתברך ממנו בסוכתו דווקא, שכן ניכר היה שזו עת רצון ושמחה מיוחדת אצלו. בערב שמחת תורה היה נשאר בסוכה עד הרגע האחרון; ניכר היה שקשה לו להיפרד ממצות הסוכה.

(מתוך מגדלתו ומרומתו)

כשהתגורר בניו יורק, לא היתה סוכה בכל דירה והיו אוכלים וישנים בסוכות גדולות. באותם שנים גרו באיסט סייד גדולי ישראל ואדמו"רים ובסוכות ארעו מפגשים מעניינים. רבינו בלט אז כשהיה יושב כל היום בסוכה למרות הקושי לשבת במקום ציבורי פתוח לקהל ולעסוק בלימוד

גם את מצות סוכה קיים בכל פרטיה והידוריה, הוא מיעט מאוד בימי החג לצאת מהסוכה מחשש לדעת ה"יסוד ושו"ש העבודה" שיש ביציאה ממנה משום הפסד מצות עשה. בתחילה כשהתגורר באיסט סייד של ניו יורק, לא היתה סוכה בכל דירה והיו אוכלים וישנים בסוכות גדולות מתחת לבניינים. באותם שנים גרו באיסט סייד גדולי ישראל ואדמו"רים ובסוכות ארעו מפגשים מעניינים. וסיפרו שכנים שרבינו בלט בזה כבר אז שהיה יושב כל היום בסוכה למרות הקושי לשבת במקום ציבורי פתוח לקהל למשפחות ולילדים ולעסוק בלימוד. בהנהגה זו המשיך כל השנים שכמעט ולא יצא מהסוכה בחג וראו עליו בחוש את דברי רבי אליעזר (סוכה כז) "משבח אני את העצלנים בחג". קשה היה לבטל אותו ממצות סוכה ואפילו במצוות אחרות שניתן לדחות דחה. פעם הביע רצון ללכת לבקר חולה אחד אבל הדגיש בפני איש שיחו: נעשה זאת אחרי סוכות. גם כאשר הוצרך לצאת בסוכות היה עושה חשבון לכרוך

מדוע התעלף רבי דוד בהר"ן בביהכ"ס בשעת נטילת ד' מינים?

רבי יחיאל מיכל שטרן, רב שכונת עזרת תורה עם סיפור מדהים על הצדיק רבי חיים טודרס

וחרז לביתו והביא הערבות, ושוב בירך על נטילת לולב, הערתי לו רבי דוד, הרי להלכה קיי"ל שבאופן זה מברך 'על נטילת ערבה', מששמע את הערתי נפל רבי והתעלף בבית הכנסת מרוב שהזדעזע מזה שלא אמר הברכה הנכונה. ועתה בחורים יקרים - הרי כבר היה לאחר מעשה, ולמה הייתי צריך להעיר לו ולצערו ולכן אבקש שתאמרו לי מחול לך.

לאחר כמה ימים סיפרתי למרן הגרש"ז אויערבאך את המעשה, הוסיף לי 'אתה יודע כמה פעמים ביקש רבי חיים טודרס מאנשים שיאמרו לו מחול לך - על שפגע ברבי דוד בהר"ן - 'אולי עשרות פעמים'.

(מתוך הספר מידות והנהגות טובות - הרב יחיאל מיכל שטרן)

מדוע התעלף רבי דוד בהר"ן בביהכ"ס בשעת נטילת ד' מינים?
הצדיק רבי חיים טודרס הרשלר משערי חסד חלה ואושפז בבית החולים וביקש מכמה בחורים שיבואו להתפלל אצלו ביוהכ"פ, גם אני הייתי ביניהם, אחר התפילה ביקש מאיתנו שמאחר ופגע בעבר ברבי דוד בהר"ן לכן מבקש מאיתנו שנאמר לו 'מחול לך'.

הסקרנות שלנו היה לדעת מה פגע ברבי דוד בהר"ן, ולא רצה לגלות, כבחורים שובבים אמרנו לו אם אינך מספר 'לא נאמר לך מחול לך', מחוסר ברירה נאנח ואמר כך היה המעשה:

רבי דוד בהר"ן הגיע פעם בחול המועד סוכות לבית הכנסת בשערי חסד ובירך על נטילת לולב, שמתו לב שחסר לו 'הערבות', והערתי לו ע"ז, רבי דוד נבהל

"איך אוכל להצטלם כשאני יושב על כיסא ומחותני הגרש"ז עומד על ידי?"

הג"ר ישראל מרמורשטיין, ראש כולל 'גרודנא' (פוניבז) אשדוד, בראיון מעורר מחשבה לאחר יום הכיפורים ולקראת חג הסוכות.

יעקב א. לוסטיגמן

או נצבע בעופרת. ממצב של 'בדיעבד' אנחנו עוברים למצב של 'לכתחילה', ובהתאם לכך גם החיפוש אחר ההידור במצוות הוא במצב של לכתחילה. "אדם שהוא נקי מכל שמץ של עוון, איך הוא יכול להתפשר על אתרוג שאינו מהודר ביותר? מי שעברו טהור ומזוקק מכל חטא ופגם, יכול להתחשב בעלות כספית כשהוא בא לפאר את סוכתו כיאה וכיאות ליהודי ירא שמים השמח בקיום המצוות?

"האמירה הזאת נכונה לא רק לגבי לולב וסוכה. זה לא דין ביחפצא' אלא בגברא', זה נכון גם לתפילה, ללימוד התורה ולהידור בכל אחת ממצוות התורה, כי בתקופה הזאת אנחנו במצב של 'לכתחילה'.

**

סיפור יפה שמעתי פעם על הרבי מקופיטשניץ זצ"ל, שהיה מחותנו של מרן הגרש"ז אויערבך אשר השיא את בנו רבי מרדכי לנכדתו של הרבי מקופיטשניץ. פעם השתתפו שני המחוננים בשמחה משפחתית, ולאחריה המתינו למונית שתיקח אותם למחוז חפצם. הגרש"ז היה אז צעיר יחסית, ואילו הרבי מקופיטשניץ היה מבוגר ממנו ב-22 שנה. הגבאי של הרבי הוציא עבורו כסא והציע לו לשבת עד שתגיע המונית, אבל הרבי סירב בכל תוקף.

"אבי לימדני דבר חשוב", אמר הרבי באותה הזדמנות. "לפני שאני עושה פעולה כלשהי, אני צריך לדמיין שעכשיו עומדים כאן אנשים ומצלמים אותי, וכך אמלך בדעתי אם אכן הייתי רוצה שלנצח יישאר זיכרון ממני בעודי עושה את הפעולה הזאת. "אם אתה לא רוצה שיצלמו אותך כך, אל תעשה זאת גם כשאישי אינו מצלם", אמר לי.

"נתאר לעצמנו שעכשיו יצלמו אותנו כאן, אני יושב על כסא, ולידי עומד מחותני הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך מגדולי הדור. מי שיראה את התמונה לא בהכרח ידע שאני מבוגר ממנו ושהייתי זקוק יותר ממנו לשבת על כסא. לא הייתי רוצה שיזכרו אותי כך לדורות כשאני יושב והוא עומד".

הסיפור הזה הוא בעצם מוסר השכל חשוב לכל אחד. כידוע, כשאדם נעמד להצטלם, הוא עובר ממצב של 'בדיעבד' למצב של 'לכתחילה'. אף אחד אינו מצטלם לכתחילה כשהוא לא נראה במיטבו. אנחנו משתדלים להיראות בצורה הטובה והמחמיאה ביותר בכל תמונה שנשארת מאתנו לזיכרון.

"זאת צריכה להיות ההסתכלות גם ברוחניות. אנחנו צריכים להשתדל ככל האפשר להישאר תמיד במצב של 'לכתחילה', ולא לגלוש ל'בדיעבד' מתמשך ובלתי נגמר חלילה וחלילה".

"תופעה מעניינת אנחנו רואים מדי שנה", פותח הגר"י מרמורשטיין את השיחה, "אחרי יום הכיפורים, פושטים כולם על זוכני ארבעת המינים, ומחפשים בחיפוש אחר חיפוש, בניסיון למצוא את האתרוג הכי מהודר, את הלולב היפה ביותר, וההדסים שיהיו מושלמים ומהודרים לפי כל הדעות והשיטות. לשם כך אנחנו גם משקיעים לא מעט כסף, ובמקביל דואגים לפאר ולקשט את הסוכה, עורכים קניות לחג כדי לכבדו כראוי, ומתאמצים מעל ומעבר כדי לקיים את המצוות התלויות בחג הסוכות בכל מיני הידור ושלמות.

"כמובן שמדובר בדבר שאפשר רק לברך עליו, ועל כגון אלו אפשר לקרוא את הפסוק 'מי יתן והיה לבבם זה ליראה אותי כל הימים'. אבל בכל זאת, ננסה להסביר מהיכן נובע החיפוש המיוחד הזה אחר ההידור במצווה בימים אלו.

"אם נתבונן מעט בהלך החיים של האדם הממוצע, נגלה שרוב רובנו חיים תמיד במצב של 'בדיעבד'. כל אחד וה'בדיעבד' שלו. אצל אחד זה יכול להיות מצב שבו הוא לומד רק עשר שעות ביום למרות שהוא מסוגל ללמוד 12 או 14 שעות, ואצל האחר זה שהוא מתפלל רק תפילה אחת ביום במניין, על אף שיכול היה להתפלל את כל התפילות במניין ואפילו לקבוע עיתים לתורה.

"מהיכן נובע ה'בדיעבד' הזה? בדרך כלל זה מגיע מהרקע של האדם ומהעבר שלו. אתמול עשיתי כך וכך, שלשום עשיתי כך וכך, אז גם היום אני מתנהג בהתאם. פתאום אני אהפוך לצדיק נשגב הפרוש מכל הבלי העולם הזה? מי שאבותיו אנשים פשוטים היו, נתלה גם בזה כדי להצדיק את הדריכה במקום. אבא שלו היה בעל מלאכה פשוט, הסבא ואביו של הסבא גם היו בעלי מלאכה פשוטים, ופתאום הוא עצמו צריך להיות עמל בתורה יומם ולילה?

"אם היינו לוקחים אדם בגיל ארבעים, ומוחקים את כל העבר שלו. נותנים לו הזדמנות חדשה להיוולד במשפחה הכי מיוחסת, בן לאחד מגדולי ישראל, בלי שום עבר של חטאים ועוונות, נספר לו שהוא רגיל ללמוד 18 שעות ביממה, ונצמיד לו חברותות מתאימות, סביר להניח שהוא באמת יגיע למצב גבוה בהרבה ממה שהוא כיום. כי ההתחלה החדשה, וההתנתקות מהעבר המכביד הן חשובות לצורך ההתקדמות. זה כבר לא מצב של 'בדיעבד'. הוא כבר במצב של 'לכתחילה'. למה שיוותר על זה ויכתים את עצמו במעשים ובהתנהגות שילכלכו את הרקורד הנקי והטהור מכל רבב?

"ביום הכיפורים, אנחנו בעצם עוברים תהליך של ניקוי וזיכוך. כולנו מכפרים על כל העבר, נכנסים לשנה החדשה כמו נייר חלק שמעולם לא הוּכְתָם בדי